

صدقه حضرت عتی رضی اللہ تعالیٰ عنہ ذکر ۷۷

۱۸۷۵

Süleymaniye Kütüphanesi	
Kısım	Laleli
Yeni Kayıt No.	
Eski Kayıt No.	1845

بهتر تر هر کلام ای نور چشم مردمان
هست نام خالق بس یا ز خیر مهران

قَالَ امير المؤمنين علي المرتضى

كُنْتُ امير المؤمنين سر چشمه صديق و صفا
شیرزاد از شاه مردان ابن عم مصطفی

لَوْ كُنْتُ شَفِيعَ الْغُطَايَا لَأَزِيدُكَ

کما جل بردارد از نیشم حیات مستغنی

در یقین من نیست باید بذات کرد کار

النَّاسُ نِيَامٌ فَإِذَا مَاتُوا انْتَبَهُوا

مردمان در خواب و روز عمر زود بگوشی
چون بیدارند از غرور و خوابند آگهی

النَّاسُ بَيْنَ يَدَيْنِ امير المؤمنين

سر بسر خط و جهان مانند دور ندانند
نیستند از صدیکی مانند جد و پند

فَأَمَّا لَكَ أَمْرٌ عَرَفَ قَلْبُكَ

هر که قند خود بداند کرد دایم از هلاک

که جهان بر فتنه کرده در متکا و انرا چاک

فَمِنْكُمْ كَلَامُ عَمْرِو بْنِ الْحَبِيبِ

دانش آموزان را برادر بر سر هوای دولست
زانکه هر کس را بقدر دانیش خود قیامت

لَقَدْ عَمِرَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَمِرَ

تا که کیم کرده خود را ز مانی با خودا
خویش را بشناسد اگر خواهی که بشناسی خدا

بِأَلَمِ الْخَبَرِ بَوَّخَتْ لِسَانَهُ وَقَالَ

مردمها از استیلا در زیر زبان خویشتر

قیمت و قدرش ندانید تا نیاید در سخن

هَرَّعَلَبَ لِسَانُهُ كَثْرَ الْخَوَانَةِ

هر که خوش کفار باشد پیش خلق جهان
چون برادر مسفواند او را و یار و همیان

بِأَلَمِ يَسْتَعْبِدُ الْجَزْوَ قَالِ

در جهان هر کس که شکم میکند با خا و غلام
مردم آزاد باشند از دل و جان و غلام

بَشَرًا مَالُ الْخَيْلِ خَادِرٍ أَوَّلُهُ

هر چه کرده آرد بخیل بخیر از هرگاه

یا نلف کردد بهارت یا برد میراث خوار

لا تنظر إلى فقر ولا نظر إلى باقار

در سخن نیکو تا مل کن سخن کور آمین
که فقیران در وجود آید سخفای کمین

المخرج عند التلا تمام المخرجه

در بلیت کرد کنی افغان و سوز و اضطراب
محنت افزون کردد و محروم مانی از نوا

لا تظفر مع البغی وقال

چون ستمگر بر مراد خود نمی باید ظفر

ای خد پور زبیداد و تعدد رکذد

لا تشاء مع الحکیم وقال

مژگه او را نخوت و کبر و منی باشد شعار
هیچ کس نمده خشن گوید از صغار و از بکار

لا تفر مع الشیخ و فرحکلا

بخل و نیکویی نکردد بجمع در هیچ ذات
در سخاوت کوشا که خواهی متسع از حیات

لا تصبر مع الهم و قلا

نزد رستی که همی خواهی ز کم خوار بی طلب

دَقْنَاعَتُ كُوشُوكُمُ اَزِي وَكُمُ خَوَانِي

لَا شَرَفَ اِلَعِ سَوِّ اِلَا دَرَبِ

لَا يَفْجَامُ وُزَرُ كِي نِيست مَرْدِي اَدَبِ
اِي خَرْدُ مَن دَا اَدَبِ سَمَايَه دَوْلَتِ طَلَبِ

لَا اِلْجَنَابَ مِنْ مَحَرَمَاتِ مَعْرِفَتِ

بَا وُحُودِ حُرْمَتِ شَوَاذِ دُودِ زَانِ حَرَامِ
بِيحِ حَرَمِ اَزْ بَرَكَتِي يَابِ سَعَادَتِ بَرْدِ دَوَامِ

لَا اِلْجَنَابَ مَعَ اَلْجَسَدِ وَقَالِ

دَعُوْنِي رَا حَتَّ دَرِيْنِ عَالِي كِه رَامِيْدِ

كُوبْ كَلِي بِي كَنَدَا زَكِيْنَه وَبُغْضِ وَجَدِ

لَا مَحَبَّتَ مَعَ مَرَا وَقَالِ

مِي كَنَدُ خُجَّتِ دَا زِيحِ وُزَرِ جَسَا حِ
كَمُ نَشِيْرُ زَهْرَا دَا مَرْدِ لُجُجِ بَدِ مَرَا حِ

لَا سُوْرَدَ مَعَ اِنْتِقَامِ وَقَالِ

جَمْعِ شَوَاذِ كَرْدِ بَا مِ اِنْتِقَامِ وُسْوَ رِي
كِيْنَه دَرِ خَا طَرِ نَكِيْرِ دَهْ كِه خَوَاهِدِي رِي

لَا زِيَارَةَ مَعَ اَلْعَابِرَةِ وَقَالِ

چُونِ رُوِي بِشَرِ غَزِيْرِي رُوِي خُوْدِ رَا نَا نِ كَرِ

تَابِرَتْ سَنَدُ نَسْرِ اَزْ اَنُورِ عَرَبِ مَنَدَانُ

لَا صَوَابَ مَعَ تَرْكِ الْمَشُورَةِ

كَرِهِيَتْ اَهْلُ كَبِيْشِ نَاسِ نَحْطَارَا اَزْ صَوَابِ
مَشُوْرَتِ بَرْدِ نَهْمِهْ كَارِي بَرْدِ شِيْخِ وَشَا

لَا مَرُوَّةَ لِكَزْوَبٍ وَقَالَ

اَوْمَرُوْنِيْ دُوْرَ مَانْدَانِ اَزْ اَدَاةِ شَدُوْدِ
رَاسْتَا نَزَا جِهَرِ دَوْلَتِ مَنَانْدِيْ فَرْوُغِ

لَا وَفَا مَلِكُ الْمُلُوْلِ وَغَزَا كَلَامِهِ

اَزْ مَلُوْلِ اِيْمَرِ مَبَاشُوْرُوْ وَادَارِيْ مَجُوْ

دَلِ بَهْدَاوِ مَبْنَدُوْرَا زِدِلْ بَاوِيْ مَكُوْ

لَا كَرَمَ اَعْمَرَ النُّقُوْصَ وَقَالَ

جُوْرَكِيْ تَرَبُوْدَا زِمِ مِ مِهْمِيْ كَارِ
كَهْتُ عِنْدَ اللهِ اَنْفُسَكُمْ يَغْرَازُ كَرْدِ كَارِ

لَا تَشْرَفْ اَعْلَى مِنَ الْاِسْلَامِ

زَنْدِيْ خُوْدِ مَكُوْدَرِ كُفْرُوْنَا دَاوِلَقِ
كَادِيْ رَا نِيْسْتِ بَرُوْرَا زِ مَسْلُمَانِيْ شَرْفِ

لَا مَغْنَمَ قِلَ احْصَيْنِ فَا لَوْ مَعَ

اَزْ بَدِيْ پَرِهِنِيْ كُنْ كَرُوْبِ خُوْدَا دِيْ طَمَعِ

گاده می رانست محکم تر سپاهی از وزیر

لا شفیع الا فی امر المؤمنین و قال

چون که نانی کرده باشی و رجه باشد شفیع
توبه و عذرت گاهت بهتر است از هر شفیع

لا لباس الا جسدك من السلامه

هر که او را خلیت از وسایلت در برست
برمه و مهر آرد بقا خر کرده باشد در خورست

لا اءاغی من الجاهل

هیچ دردی نیست هر دم راز نادانی بستر

مرد را دافش کند سوی سعادت دافش

لا مرض الا فی من فلی العنقلا

مرد را در بسیر حومان و خیس از خوار و زار
هیچ بیماری سازد هم چون که عقلی ترا

لسانك یقنضیک من الجوده

هر چه عادت شد باز آنرا نقض می کند
بند بانی مرد را پیوسته رسوائی کند

المعسر و ما یجمل و قال

گنداشتند از قصور خویش چیزی مردمان

دشمن آنچیز نباشند آشکارا و نهان

بِخَالِدٍ أَعْرَفَ قَدْرَهُ وَلَمْ يَعْلَمْ

رحمت خویش خود نمند که قدر خود شناخت
و زطره خود نکست و مایه حمت نباخت

أَحْلَى الْأَعْيُنِ نَدَى كَثِيرٍ

بر کینه چون واقفی بکار کج عدش خواه
و ز ذکر عدو کوی تان کرد از کینه

أَلَمْ يَنْزِلْ أَلَا تَفْرَحُ وَقَالَ

در میان مردمان نبود بخت سودمند

لیله در خلوت بخت خوشگوار آید چو قد

إِذَا نَزَلَ لَعَلَّ نَفْسَ الْكَافِرِ

مرد چون عیش یفزاید کاهند در سخن
تلبیا بد فرست گفتار نکشاید دهن

أَلَيْسَ فِی جَنَاحِ الطَّالِبِ

چون نیاید مرغ بی پر بر مراد خود ظفر
شد شفاعت خواه جاجمند آجوز بال و پر

نَفْسًا قُلُوبُ الْمُرْزَلِ وَهَرِ كَلَامٍ

ازین فاق مردمان خاطر بشو بکار کی

تارهای خوش را آوار و جباری که

نغمه الجامل که در وضیعتی منزله

هست و اسباب نادانند از باب صلاح
هست چو بستان سرانی در میان مشاج

الجرع انعب من الصبر وقال

در بلا جو صبر کرد نیست تدبیری که
کشکیانی بود زاری همه دشواری

المسؤل اخری یعیل وقال

مرد صاحب خیر اگر بامستندی و عذرت

چون بجا آوزان و عذر بود از آدمی

الکبر لا غدا اخفا هم فکیده

هر که به پنهان دشمنست و در پنهان دوست
بیشتر دشمنان است ای بزرگ نامدار

مرطلب ما لا یغنیه فائده

هر که جوید آنچه در کارش نباشد سود
که کند چیزی که در کارست او را جاودا

السامع للغیب احد المصنوعین

غایبی را که کسی نیست که دعوتی بکند

منع کورنی در ان غیت شدی باوی شیک

الذک مع الطبع و قال

هیچ شادی نیست بی غم هیچ خنده بی فزع
نوش یا نشیت و کل یا خار و خوری با طمع

الرحمن مع الیاس و قال

راحتی را جوئی مستدامند در مال کسان
هر چه خواهی میدهند بخشدند روزی کسان

مکتب ترا حیدر انجمن حقد

الحاجز
بهر حاج انکسر که عادت کرد شد هموار خوار
عینه واد

ز ویرانگان کینه دارد و نزد خردا نه وقار

عبد الشهوه اذ امر عبد الرق

بشهر شهوت بود تیر منگد را سپر
وز علامت او کین زد و خورید خوار تو

الحاسد معنای علی لای نیک

دولت و محنت خدا بخشد خود را ای چو
دولتی را چو ز کینه ای نیست خشم روی خود

کفی بالظفر شفیعا للمذنب

برگنه کفار از ظفر پایی در روی این پناه

از طفر بایند که کردانی شفیع از کینه

رَبِّ سَلِّ لِي مَائِصَةً وَفَالاً

بجز نسیان و سبند ز یار کار خود
در همه کادی خود آنا یار مددخواه از خود

لَا تَكِلْ عَلَيَّ اَمْرًا فَاهْبِطْنَا

بمهر و آواز و تکیه مکن ای نیک نام
که حقت از آرز و بس مایه باشد تمام

اَلْيَا سِرْحَنُ فِي الرَّجْلِ سَبْدُ

نا امید از خلایق موجب از ادب است

بود را می شد پس هر دم استیر بند گشت

ظُنُّ الْعَيْنِ قَلْبُ كَمَانَةٍ

شد که از عاقلان چون چشم اختر کو صواب
و در همه حال از ایشان نهای که نابخ متاب

مَنْظَرُ الْعَيْنِ وَ مَرْكَبُ كَلَامٍ

چشم عبرت بر کشا حال جهان نیکو بین
بد مکن تا بد نبینی ای سرفراز کدین

اَلْعَدَاوَةُ شُجْلُ شَيْءٍ

دشمنی بی کذا را می دلورته خود را دشت

هرچه کار آید از یاد دارد و دشمن

الْقَلْبُ إِذَا أَكْرَهَ عَلَيْهِ

دل چو از فتنه معاف شود و راهی
زانکه بکس نیاید و آورد کوری

الْأَدَبُ صُورَةُ الْعَقْلِ

قول و فعل خوب باشد صورت عقل و ادب
این نشان دهد که یاری از ادب دارد ضعیف

لَا حَسَبَ الْجَرِيرِ وَقَالَ

هر که او را جریر غلبه کند سرش کم شود

می کشد در دستم که راستم سوی هلاک

فِي كُلِّ حُرٍّ عَزِيزٌ قِنْدٌ مَعَ كُلِّ

همه آزاد نیست دنیا کند او باشد حال
قلب نازنی بلا و شربت آید ملاک

مَرَكَزُ فِكْرِهِ فِي الْعَوَاقِبِ

مرکز فکر عاقبت دارد بهی نبود دل
وز بهیم ولادت دنیا نکرد هیچ سیر

إِذَا حَلَّتِ الْنِفَادُ بِرِضَاكَ

نیست مکر بند را هرگز از رضای

که شود تدبیر مردم پیش بقتدیر بخدا

اِذَا جَلَّ الْقَدْرُ بَطَلَ الْحَذَرُ

اختیار حق عین اختیار از مار بود
چون فرو داد قضا حق حذر کردن چو

لَا حِسَانَ يَنْقُطِعُ اللِّسَانُ

با خلا یقود ایمانیکه کنت اهل خود
ز نکه نیکو زبان مرد بد گوئی بود

الشَّرَفُ بِالْفَضْلِ وَالْأَدَبُ

ای که به جاه و سزوی میجوی از اصل و نسب

نیست مگر بسد و درستی بهایه فضل و ادب

أَكْرَمُ الْأَرْبَابِ حَسَنُ الْخُلُقِ

در عذاب خویش که شود مرد بد خو و روف
خوئی نیست که و پیش دانا به ترست از هر ادب

أَوْحَشُ الْوَحْشَةِ الْعَجَبُ

مرد خود پیرنی رفیق و غمگسار مهربان
مانداند تنگنای وحشت آباد جهان

أَعْنَى الْغِنَى الْعَقْلُ

که خرد داری و مالت نیست شد عیشت

مُفْلِسٌ دَانَا كَمَا دَرَقْدَرُو نَادَانِ سَعَتِ

الطَّامِعُ فِي وثاقِ لَدِكُم

مَرْدُ طَامِعٍ دَارْدَانْدُ خَانَهُ حَوَارِیْ مُقْتَامِ
اَزْ طَمَعِ خِیَلِ مَذَلَّتْ وَ زَقْنَاعَتِ اِجْوَامِ

اِحْذَرُوا نِفَارَ النُّعْمِ فَمَا كَلَم

اَيُّ قَوَانِكُمْ بِرَحْمَتِ بَاشَرِ اَنْذَوَالِ حَاجَةٍ وَمَالِ
زَنَكِ هَمَّتْ چُو زَمِیْدِ آوَرْدَشَرِ بَاشَدِ حَالِ

اَكْثَرُ مَضَارِعِ الْعُقُولِ اَخْشَرُ

چُونِ عِلْمِ بَرَقِبَهُ خَضِرِ اَبْرَافِرَازِ طَمَعِ

عَقْلُهَا ذَبْرُكَانِ اَزْ يَادِ اَنْدَا زِ طَمَعِ

مَا بَدَى صَفْحَتَهُ لِحُفْلِكَ وَمَر

هَر كَرْدُو دَر حُفْلِ كُنْدِ اَللّهُ شُودِ بَرِ هَمِ وَ مِیَاهِ
عَلَمِ اَزْ حُورِ رُوحِ كَرْدِ اَنْدِشُودِ بَرِ هَمِ

اِذَا اَفْلَقْتَ فَنَاجِرُكَ اَللَّهُ بِالصَّدَقَةِ

بِرْ هَوَسِ اِنِیْ قَوَانِیْ بَارِ حُفْلِ كَرْدِ
مُفْلِسِ اَسْرَادِ سَمْتِ كِرِ اَنْدِشُودِ بَرِ هَمِ

مَرَلَانِ عَوْدَةٍ كَفَتْ اَعْصَانَهُ

هَر كَرْدِ نَرَمَسَتْ اِذْ اَلَا نَدَدِ دَسِیْتِ اَوْ چُو بَدِ

زیر دستانش بر آید بانه و خوار طلب

قَلْبُ الْأَخِمْ فِيهِ

مردمان هر چه در دل دارد آرد پند بان
و زربان خویش بنویسته باشد در زبان

لِسَانُ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ

بس خود در دل نه دارد مدام اهل خود
تا ز دل رخصت نیابد بر زبان نه کند

مَجْرَى فِي عِثَارِ أَمَلَةٍ عَرِاجِلِهِ

چند ز بند امید بیگدازد از فکر جهان

که کمینگاه است اجل بر سر تازد ناگهان

إِذَا وَصَلْنَا إِلَيْكُمْ أَطْرَافَ النِّعَمِ

چون بیاییم به نعمتی اندک مشو صید غرور
شکر میگردان تا نیاید نعمت باقی نفور

إِذَا فَدَيْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلْ

چون ظفر بای بدشمن انکه ناهش در کند
شکر این نعمت که داد ایزد ترا بر روی ظفر

مَا أَضْرَاحُ شَيْءٍ إِلَّا ظَهَرَ فِي

هر چه نهان دارد کسی سری توان در یافتن

دَرْكَارِ رُوِي آنَكِسَر يَادِ رَا شَيَاي سَخَنُ

الْحَيْلُ مَسْبُوحٌ لِّلْفَرَجِ عِيشُ

مِشْبَابِ دَسْوِي دَرُوِي بِحَيْلِ بَدَا
اِيْزِ جِهَانِ چُونِ مَقْلَسَانِ رُوِي حِسَابِ اَسْمَا

قَلْبُ الْاَحْمَرِ وَالسَّيْفُ قَلْبُ

كَذَلِ نَادَانِ بُودِي تَامِ قَوْلِ زَبَانِ
اَزْ زَبَانِ خُوْدِي نِفْتَادِي مُدَامِ اَنْدِ زَبَانِ

لِسَانُ الْعَافِيَةِ اَقْلَبُهُ

بِي تَامُلِ دَمِ مَزْ اَوَّلِ بَدَلِ اَنْدِي شَهْ كَرُ

تَانِي دِي شَدِ بَدَلِ دَانِ اِيْ يَادِ رَسَخُنُ

اَفْقَرُ الْفَقْرِ الْحَسَنُ وَقَالَ

بَدُوِي دَرُوِي شِي حَقِيقَتِي اِيْ جَانِ جِهَانِ
بِشْنُو اَزْ عَادِلِ كَلَامِ شَاهِ مَرْدِ اَزْ اِيْ

اَكْرَمُ النِّسَبِ حُسَيْنُ الْاَكْبَرِ

اَزْ نِسَبِ هَرِ كَرِيْمِيَا بَدَلِ كَرِيْمِيَا اَدَبِ
كَرِ اَدَبِ دَارِي چُو حَاجَتِ تَابِرِي نَامِ نِسَبِ

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِّمَنَاتِ الْاَخْلَاطِ

يَا اَلْهَمِّيْ رِضَايَتِ كَرِ زَبَانِ وَجِشْمِ وَدَلِ

زشت گوید یا بیند یار و د جای مهل

والحمد لله أولا و آخرًا

کئی بلیت و اعظا

صاحب و مالک ابراهیم بن خلیل

جلی ما دی او ای اخمرن

و ۱۰۸۸